

בס"ד. שיחת ש"פ פקודי, פרשת שקלים,
מבה"ח וער"ח אדר"שני, ה'תשי"ז.

בלתי מוגה

א. בשבת זו קורין פרשת שקלים — זכר לנתינת מחצית השקל.
על¹ הפסוק² "זה יתנו גו", איתא בירושלמי³: "אמר ר' מאיר, כמין
מטבע של אש הוציא הקב"ה מתחת כסא כבודו והראהו למשה ואמר לו
זה יתנו, כזה יתנו" — דכיון שמשה נתקשה בו, שהוקשה למשה הענין
דמחצית השקל, לכן הראה לו הקב"ה כו'.

ומבואר בתוספות בחולין⁴, שלמשה לא הוקשה מה פירוש "מחצית
השקל", "אלא שתמה על הדבר"⁵ שאמר הקב"ה שיתנו "כופר נפשו"⁶:
איך שייך ליתן כופר נפשו, הרי "עור בעד עור וכל אשר לאיש יתן בעד
נפשו"⁷, ועדיין לא נגע⁸.

ועפ"ז צריך להבין: כיצד נתישב למשה רבינו הענין, איך שייך
"כופר נפשו" — עי"ז שהקב"ה הראה לו "מטבע של אש" מתחת כסא
הכבוד?

ב. כדי להבין ענין זה⁹, יש לבאר תחלה את הענין ד"מטבע של
אש" מתחת כסא הכבוד, שיש בזה ג' ענינים: א) מטבע. ב) אש. ג) כסא
הכבוד.

מטבע: איתא בגמרא¹⁰ ש"מטבע" הוא — חריף לצאת. זהו
החילוק בין מטבע לשוה כסף: שוה כסף אינו נערך אצל כולם בשוה,
שכן, האחד זקוק לחפץ זה יותר, ולכן הוא שוה בעיניו יותר, השני זקוק
לחפץ זה פחות, ולכן הוא שוה בעיניו פחות, והשלישי אינו זקוק לו כלל.

(5) ובמדרש (במדב"ר פ"ב, ג) איתא
ש"הרתיע לאחוריו" (מהנחה בלתי מוגה).

(6) תשא שם, יב.

(7) איוב ב, ד.

(8) ראה במדב"ר שם.

(9) ראה גם שיחת ש"פ משפטים, פ'
שקלים תשי"ב ס"ג (תו"מ ח"ד ע' 336).

וש"נ.

(1) מכאן עד סוסי" — הוגה ע"י כ"ק
אדמו"ר שליט"א (באידית), ונדפס בלקו"ש
ח"א ע' 178 ואילך. במהדורא זו ניתוספו
עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה
בלתי מוגה.

(2) תשא ל, יג.

(3) שקלים פ"א ה"ד.

(4) מב, א ד"ה זאת החי'.

(10) ב"מ מד, ב.

אבל מטבע הוא חריף לצאת, דהיינו שמטבע יש לו שווי קבוע, והוא שוה אצל הכל.

אש: ידוע החילוק בין אש לשאר היסודות. שאר היסודות יורדים למטה, ואפילו רוח שאינו יורד למטה, אבל מ"מ נשאר במקומו שבו נמצא, והרי מקומו למטה, "ורוח אלקים מרחפת על פני המים"¹¹, ובאותו מקום נשאר הוא; אבל אש — בטבעו עולה למעלה, עד שצריכים לחפש תחבולות שונות כיצד להמשיך את האש ולהחזיקו למטה שיאיר שם¹².

כסא הכבוד: בכסא הכבוד עצמו ישנם שני ענינים: א) כסא. ב) כבוד. "כסא" הוא מלשון כיסוי, כמ"ש בספרים¹³. "כבוד" פירושו שהכסא מוסיף כבוד. ועד"מ במלך בשר ודם, שע"ז שיושב על כסא כבודו הרי זה מוסיף כבוד.

לכאורה הרי הם ענינים הפכיים, כי כבוד בא ע"י התגלות דוקא. בשעה שהמלך מגלה את גדולתו, הרי הוא מטיל פחד על כולם, וכולם נותנים לו כבוד. משא"כ בשעה שהוא נחבא ונסתר, אין זה פועל כבוד כלל, ואדרבה. וא"כ, מהו החיבור ד"כסא הכבוד", הרי אלו ענינים הפכיים?

אך הענין הוא, כלשון המגיד¹⁴, שאם הי' מאיר רוב וגודל הבהירות שלמעלה, לא היו נבראים יכולים לקבל ממנו. ולכן מוכרח להיות כיסוי המעלים ומסתיר על הבהירות. אבל אין זה העלם והסתור לגמרי, אלא רק מעלים ומסתיר על האור שלמעלה ממה שהנבראים יכולים לקבל, ועי"ז מתגלה האור שבערך הנבראים, וגילוי זה פועל בהם שיתנו כבוד להקב"ה.

וזהו ג"כ ענין הכסא כפשוטו: על כסא יושבים, וידוע ששיבה הוא ענין השפלה. כשאדם עומד הרי הוא גבוה יותר, ושיבה היא השפלה. וזהו ענין כסא הכבוד, שהקב"ה מצמצם ומשפיל את עצמו לנבראים¹⁵.

על כך מורים גם האותיות "כסא" ב"כסא הכבוד" — כס אל"ף¹⁶: האל"ף — אור אין-סוף ברוך הוא, אלופו של עולם — מתכסה בה"כס", ועי"ז מתגלה לנבראים.

וזהו ענין כסא הכבוד — החיבור דהקב"ה עם נבראים, ראשית

14) אור"ת בתחלתו. וראה גם תו"א לרבנו

הזקן בתחלתו.

15) ראה תו"א שם, ב. משפטים עז, א.

ובכ"מ.

16) ראה תו"א משפטים שם.

11) בראשית א, ב.

12) ראה תניא פי"ט. במדב"ר פי"ד, יב.

13) ראה אור"ת להה"מ (הוצאת קה"ת)

מה, ד. ובכ"מ.

התגלות אור אין-סוף ברוך הוא בנבראים (כידוע דכסא הכבוד הוא בבריאה¹⁷, עולם הכסא¹⁸).

ג. הגילוי דכסא הכבוד מעורר בנבראים שתי תנועות שונות — רצוא ושוב.

רצוא: כיון שנבראים מרגישים הפלאת אלקות ("די רייכקייט פון ג-טלעכקייט"), שאינם יכולים להכילה בהכלים שלהם, לא בשכל ולא בהרגש הלב, הרי זה מעורר אצלם רצוא וכליון, שיוצאים מהכלים וההגבלות שלהם, ורוצים להכלל באלקות.

— המדריגה שלמעלה לגמרי מכסא הכבוד, לא שייך שתעורר כלות הנפש, דמכיון שהיא באין-ערוך לגמרי, לא שייך להרגיש אפילו הפלאה בזה. אבל המדריגה דכסא הכבוד, שייך שיורגש, על-כל-פנים, ההפלאה שבזה —

שוב: בידעם את הרצון והכוונה דהקב"ה, ש"נתאוה הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים"¹⁹, שלכן העלים עצמו ע"י כסא הכבוד, כדי להיות נמשך בנבראים²⁰ — הרי זה מעורר תנועה של שוב, לעמוד בקבלת עול ולקיים תורה ומצוות כאן למטה.

ד. שתי התנועות דרצוא ושוב הן גם שני הענינים ד"מטבע" ו"אש":

רצוא הוא הענין ד"אש", שטבעו לעלות למעלה — רצוא וכליון לעלות למעלה. שוב הוא הענין ד"מטבע", שחריף לצאת — מתקבל אצל הכל ושוה אצל הכל.

כי, החילוק בין רצוא ושוב הוא:

רצוא הוא מצד הרגש הנברא. הוא מרגיש את ההפלאה דאלקות כפי שהוא למעלה ומופלא מהכחות שלו, וזה מעורר בו כלות הנפש. ובמילא ישנם בזה חילוקי מדריגות, כי הרצון והכליון תלוי לפי גודל ההבנה וההרגש בהעילוי וההפלאה דאלקות לגבי רצונו, שכלו ומדותיו.

19) ראה תנחומא בחוקתי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ.

20) כלומר: תוכנו של כסא הכבוד הוא — ההעלם שעל ידו מתגלית הכוונה הפנימית דדירה בתחתונים. אבל מצד מדריגות נעלות יותר — לא נרגשת כוונה זו (מהנחה בלתי מוגה).

17) שהרי למעלה מבריאה — אין שום מציאות, שהרי באצילות "איהו וחיהו וגרמוהי חד" (תקו"ז בהקדמה (ג, סע"ב)), ורק בבריאה היא התחלת הישות, אפשרות המציאות (מהנחה בלתי מוגה).

18) ראה ע"ה שער כסה"כ (שמ"ו). הובא בלקו"ת האזינו עד, סע"ד. הנסמן בתו"מ שה"מ ניסן ע' קס הערה 39.

משא"כ העבודה דשוב — אינה מצד השערת הריחוק והפלאות אלקות לגבי ההגבלות שלו, אלא מצד קבלת עול מלכות שמים, שרצונו למלא את רצונו של הקב"ה, וממילא הרי זה שוה אצל הכל. עוד טעם לכך ש"מטבע" מורה על "שוב": "מטבע" הוא מלשון טבע.

שני הפירושים ב"מטבע" קשורים זה בזה, כי, מה שמטבע הוא חריף לצאת, ויש לו שווי קבוע — אין זה תלוי בהרגש כל אדם המשתמש בו, אלא זהו "טבע" ותוצאה מתכונות חומר המטבע וכיו"ב, ולכן הרי זה בשוה לריבוי בני-אדם השונים זה מזה בכל שאר עניניהם. וזהו הענין ד"שוב" וקבלת עול — השוואה בכל אחד ואחד, ובאה מההכרה שהקב"ה רוצה, כביכול, "דירה בתחתונים" בעולם, בגשם ובלבושי הטבע.

ה. התכלית היא, שיהי' "מטבע של אש" — החיבור ד"מטבע" ו"אש" יחד.

בטבע בני-אדם, בשעה שעושים ענין מצד ההרגש — יש בזה חיות והתלהבות (שזהו טעם נוסף על כך שרצוא נקרא בשם "אש", מצד החיות וההתלהבות שבאש), אבל בשעה שעושים ענין מצד קבלת עול — אין בזה להט ("קאָך") וחיות²¹.

אבל צריך להיות "מטבע של אש", שני הענינים יחד, שיהי' "מטבע", קבלת עול, ויחד עם זה שיהי' בזה התלהבות ולהט. הלהט יהי' לא בענינים שהוא רוצה, אלא בענינים של קבלת עול מלכות שמים.

ו. כיצד פועלים שיהיו שני ההפכים יחד? — הנה בכח הנברא אין זה אפשרי, אלא ענין זה הוא מצד התגלות האלקות בנבראים, שהוא נושא הפכים.

וזוהו פירוש "מטבע של אש" מתחת כסא הכבוד: מנין בא ה"מטבע של אש" — מתחת כסא הכבוד, שהוא ראשית התגלות אלקות בנבראים, כנ"ל.

בפרטיות בנשמות ישראל — הנה כסא הכבוד הוא עצם הנשמה החצובה מתחת כסא הכבוד²², שבה הוא הניצוץ קטן שבבורא²³. ומצד זה ישנה העבודה ד"מטבע של אש".

21) ראה גם לקו"ש ח"ב ע' 426 ואילך. 22) תר"מ ח"ג ע' 22 ואילך. 23) ע"ח שער דרושי אבי"ע פ"א. הובא בלקו"ת פ' ראה ד"ה ושמתי כדכד (השני) פ"ב (כו, א). 22) ראה זח"א קיג, א.

ז. עפ"ז יובן, שהראה לו הקב"ה מטבע של אש מתחת כסא הכבוד, הי' מענה לתמיהתו של משה רבינו איך אפשר שיהי' "כופר נפשו".

כי, ענין החטאים והפגמים, אפילו חטא העגל, אינם נוגעים אלא בגילויים, אבל עצם הנשמה הרי היא תמיד בשלימות, "וגם בשעת החטא היתה באמנה אתו יתברך"²⁴. וע"י העבודה ד"מטבע של אש", חיבור רצוא ושוב, שבאה מתחת כסא הכבוד, עצם הנשמה — הרי היא פועלת גם בהגילויים, שנעשה כפרה מלשון קינוח²⁵, שמסיר את כל הפגמים, ויתירה מזה, עד שנעשה רצוי כמו קודם החטא²⁶.

ח. ע"פ הביאור האמור בענין מחצית השקל, יובנו כמה פרטי דינים שהיו במחצית השקל²⁷:

(א) הדין במחצית השקל הוא — "העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט"²⁸. לכאורה, להיותו עשיר, מדוע באמת "לא ירבה"? ויתירה מזה אינו מובן: כיון שממחצית השקל לקחו קרבנות ציבור, והדין בקרבנות הוא ש"עשיר שהביא קרבן עני לא יצא"²⁹ — מדוע "העשיר לא ירבה"? אבל לפי המבואר לעיל מובן: החילוק בין עשיר לעני הוא רק בכחות הגלויים, אבל מצד למעלה מכחות הגלויים, ועאכו"כ מצד העצם — הרי "כולן מתאימות ואב אחד לכולנה וכוו"³⁰, ובשעה שיש צורך בעבודה שמצד העצם — הכל הם בשוה.

(ב) מחצית השקל היו צריכים ליתן כסף דוקא, ולא שוה כסף³¹ — כי עבודה שמצד עצם הנשמה, שבזה אין שום חילוקים, צריכה להיות מכסף דוקא, מטבע שחרף לצאת, שוה אצל הכל.

(ג) ממחצית השקל לקחו קרבנות ציבור, ולא קרבנות יחיד³². בקרבנות יחיד ישנה התחלקות, ו"עשיר שהביא קרבן עני לא יצא". קרבנות ציבור הם ענין מצד התאחדות וכללות ישראל, שכל ישראל יחד הם "קומה שלימה"³³.

(ד) ממחצית השקל עשו את אדני המשכן דוקא, ולא יריעות וקרשים. יריעות וקרשים היו איש כפי נדבת לבו, כיון שיריעות וקרשים

(28) תשא ל, טו.

(29) נגעים פי"ד מי"ב.

(30) תניא רפל"ב.

(31) בכורות מט, ב.

(32) ראה גם לקו"ש ח"א ע' 164.

(33) ראה לקו"ת ר"פ נצבים. ובכ"מ.

(24) תניא ספכ"ד.

(25) תניא אגה"ת פ"א (צ, סע"ב).

(26) שם רפ"ב.

(27) ראה גם שיחת ש"פ משפטים, פ' שקלים

תשט"ו ס"ה (תו"מ ח"ג ע' 280

ואילך).

שייכים לכחות הגלויים שיש בהם התחלקות, משא"כ אדני המשכן, יסוד המשכן, ענינם בעבודת ה' הו"ע דקבלת עול³⁴.

ט. לאחר חורבן בית המקדש הוחלפה מצות מחצית השקל בצדקה³⁵. מצינו שנתינת הצדקה היא בבוקר קודם התפלה, כמאמר רז"ל³⁶ "יהיב פרוטה לעני והדר מצלי".

השייכות דתפלה וצדקה היא: א) "תפלות כנגד תמידים תקנום"³⁷, ותמידים הם קרבנות ציבור. ב) תפלה היא יסוד העבודה דכל היום (שהרי זוהי התחלת כללות עבודת היום)³⁸, ותופסת את כל האדם "עד מיצוי הנפש", כלשון הספרי³⁹. ובמילא מובנת השייכות דצדקה, שכוללת "כל נפשו החיונית כו' חיי נפשו כו"⁴⁰, לתפלה⁴¹.

י. כשם שמחצית השקל הוא החיבור ד"מטבע ו"אש", כן הוא גם בצדקה.

צדקה פירושה שנותן את כספו לעני. השגת הכסף נמשלת לאש, שהרי על כסף זה התייגע או, עכ"פ, ה' יכול לקנות בכסף זה חיי נפשו⁴⁰, ובמילא הרי הוא שקוע בו בלהט ("פֶּאֶרְקָאֶכְט אֵין דַּעַם") מתוך התלהבות וחיית⁴².

והוא נותן זאת לעני דלית ל' מגרמי' כלום⁴³, דהיינו שאין לו שום סיבה וטעם⁴⁴ על הנתינה (שהרי אם נותן מצד טעם, אין זה ענין של נתינת צדקה לעני בטהרתה, וגם הלה כבר אינו עני "דלית ל' מגרמי' כלום", שהרי יש בו איזה ענין שמצד זה מגיע לו שיתנו לו), אלא מצד קבלת עול בלבד.

ונמצא שזהו ענין של "מטבע של אש" — הוא נוטל את ה"אש", החיות שלו, ועושה ממנו "מטבע", קבלת עול.

ויתירה מזו — הקבלת עול גופא היא מתוך חיות והרגש, שהרי צריך להיות "מפייסו"⁴⁵, ההרגש. אלא שההרגש אינו מצד ענין שמגיע להזולת, אלא מצד קבלת עול.

40 ראה תניא פל"ז (מח, סע"ב).
 41 ראה גם תו"מ ח"ח ע' 99.
 42 ראה יומא פה, ב.
 43 ראה זח"א קסח, ב. ועוד.
 44 ראה גם לקו"ש ח"ב ע' 396 ואילך.
 תו"מ ח"ט ע' 187 ואילך.
 45 ראה ב"ב ט, ב.

34 ראה גם לקו"ש שם ע' 165 ואילך.
 35 ראה שע"ת לשו"ע או"ח סתרצ"ד.
 36 ב"ב יו"ד, א.
 37 ברכות כו, ב.
 38 ע"ד אדני המשכן שהם יסוד המשכן (מהנחה בלתי מוגה).
 39 עה"פ ואתחנן ו, ה.

וזהו שצדקה נקראת "מטבע של אש", מצד שני טעמים: א) הוא נותן את חיותו בשביל קבלת עול. ב) הקבלת עול גופא היא בחיות וכיון שהחיבור דשני ההפכים בא מצד קבלת עול ועצם הנפשה כנ"ל, הרי זה נעשה "כופר נפשו", "וחטאך"⁴⁶ בצדקה פרוק"⁴⁷, שנעשה כפרה על כל החטאים, וגם חטא העגל שהוא דוגמת חטא עץ הדעת⁴⁸, וגרם סילוק השכינה⁴⁹, וע"י צדקה מכפרים על כל החטאים, עד שיתרצה לו לראות פני המלך, "אחזה פניך"⁵⁰, השראת השכינה, כמ"ש⁵¹ "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"⁵², בתוך כל אחד ואחד מישראל⁵³.

* * *

יא. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה כי תשא גו'.

* * *

יב⁵⁴. מפרשת⁵⁵ פקודי נכנסים לפרשת ויקרא.

השייכות דב' הפרשיות היא:

בסוף פרשת פקודי מדובר אודות הענן שהי' על המשכן. "ענן" הוא העלם, שמנע ממשה רבינו להכנס לאוהל מועד, "ולא יכול משה גו"⁵⁶ ולאח"ז "ויקרא אל משה"⁵⁷ — קריאה היא ענין של גילוי, הגילוי שלאחר ההעלם⁵⁸.

הגילוי שלאחר ההעלם הוא למעלה יותר מגילוי כשלעצמו, כידוע⁵⁹.

יג. ענין הגילוי שלאחר ההעלם בעבודת האדם הוא עבודת התשובה.

(55) מכאן עד סוף השיחה — הוגה ע"י

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידית), ונרפס בלקו"ש ח"א ע' 202 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

(56) פרשתנו מ, לה.

(57) ר"פ ויקרא.

(58) וזהו גם הענין ד"ענן גדול ואש

מתלקחת" (יחזקאל א, ד) — ש"אש מתלקחת" הו"ע הגילוי שבא אחרי העלם ה"ענן" (ראה אור"ת להה"מ מה, ד. הובא ונתבאר בהמשך תער"ב ח"ב ע' תצו. ח"ג ע' א'שמז) — מהנחה בלתי מוגה.

(59) ראה בארוכה לקו"ת ר"פ ויקרא.

(46) דניאל ד, כד.

(47) ראה תניא אגה"ת פ"ג. ועוד. ולהעיר ג"כ ממכילתא משפטים (כא, ל).

(48) זח"א נב, ב.

(49) ב"ר פ"ט, ז — לענין חטא עה"ד, וממילא מוכן גם לענין חטא העגל.

(50) תהלים יז, טו. וראה ב"ב שבהערה 36.

(51) תרומה כה, ח.

(52) בדוגמת מחצית השקל שממנה עשו את ארני המשכן (מהנחה בלתי מוגה).

(53) ראה אלשיך עה"פ. של"ה סט, א. ועוד.

(54) ברשימת ההנחה חסר כאן סעיף (המור"ל).

התשובה באה לאחר שהאדם התרחק מאלקות — העלם. ותשובה פירושה השבה למקומו — גילוי.

גם בתשובה — כמו בגילוי שלאחר ההעלם — נעשה כפלים לתושי"ו⁶⁰, עד לתכלית התשובה — "זדונות נעשו לו כזכיות"⁶¹, "אתהפכא חשוכא לנהורא"⁶².

יד. וזהו גם הביאור בזה ש"במקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אין יכולים לעמוד שם"⁶³:

לצדיקים יש זכויות. ובזה גופא ב' מדריגות: (א) ההמשכה ע"י מצוות עשה, שהיא הקו ד"ועשה טוב". (ב) ההמשכה ע"י מצוות לא-תעשה, הקו ד"סור מרע", אבל אין זה אלא דחיית הרע⁶⁴, ולא הפיכת הרע עצמו לטוב. בענין ועבודה של גילויים ישנם הגבלות — רע נשאר רע, ומחוייבים לדחותו. אבל תשובה, שמגעת בעצם הנפש, וכן למעלה בהעצמות — שם אין שום הגבלות⁶⁵. זדונות עצמם נעשים זכיות.

וזהו הענין דתכלית הקריאה שבאה לאחר ההעלם — לא לדחות ולהסיר את ההעלם, אלא ש"לילה"⁶⁶ כיום יאיר⁶⁷.

"לאו קודם להן" (ראה לקו"ת פרשתנו ו, ד. סה"מ עטר"ת ע' קכו).

ואעפ"כ מועלת התשובה גם על ל"ת, כי בבעל הרצון גופא מגעת התשובה למעלה יותר מענין הלי"ת:

מצות לא-תעשה, אף שגם היא מגעת בבעל הרצון, הרי זה בחי' בעל הרצון כמו ששייך לרצון, דכיון שהפגם הוא מצד זה שעשה נגד רצונו, הרי מובן שזה שייך לענין הרצון (אלא שהמעלה דל"ת על מ"ע היא, שמ"ע הו"ע הרצון שבא כבר בגילוי, ומל"ת, שהו"ע השלילה, הו"ע הרצון כפי שעומד עדיין בבעל הרצון);

ואילו התשובה מגעת בעצמות ממש, בעצם בעל הרצון שלמעלה מענין הגילויים לגמרי (מהנחה בלתי מוגה).

(66) תהלים קלט, יב.

(67) וזהו ג"כ ענין "מחר חודש" — דאף שעתה הוא הרגע האחרון שלפני המולד, תכלית החושך, מ"מ אין להתפעל, כיון ש"מחר חודש", עוד מעט ("אָט באַד") מתחיל להאיר גילוי חדש. וגילוי זה

(60) איוב יא, ו. וראה שיחת ש"פ תשא סט"ז (לעיל ע' 105).

(61) יומא פו, ב.

(62) ראה זח"א ד, א. הובא בתניא ספ"י. (63) ברכות לד, ב. רמב"ם הל' תשובה

פ"ז ה"ד. וראה סה"מ תש"ט ע' 183 בהערה.

(64) אף שגם דחיית הרע מגעת למעלה יותר מהעבודה ד"ועשה טוב", כידוע שמנגד נוגע בהעצם. ועד"מ הידוע בענין אמת המים, שע"י הסתימה מתגבר יותר תוקף מרוצת המים (ראה סה"מ תרפ"ט ע' 120. ועוד). — מהנחה בלתי מוגה.

(65) וזהו הטעם שתשובה מועילה לא רק על ביטול מצות עשה, אלא גם על לא-תעשה:

מצות-עשה — ענינה מילוי רצונו ית', והעדר קיום המצוה נוגע בהרצון, שהוא בחי' הגילויים. משא"כ מצות לא-תעשה — נוגעת בבעל הרצון, שהרי אין זה רק שלא עשה הרצון, אלא שעשה היפך הרצון, ולכן הרי זה נוגע בבעל הרצון, וכידוע בענין

טו. וזוהי הוראה לכל אחד ואחד בעבודתו, שבכל מצב שבו נמצא, אסור לו להתיימשך חס־ושלום, אלא אדרבה — ע"י ההעלם אפשר להגיע לגילוי נעלה יותר.

וכן בנוגע לדורות בכלל, שמקשים קושיא⁶⁸: הרי היו דורות טובים בהרבה מדורנו ("א סאך שענערע ווי היינט"), ואעפ"כ היו עדיין רחוקים מהגאולה, וא"כ, איך אפשר להבין שדוקא בדור זה, ד"אכשור דרא בתמי"69, תבוא הגאולה?

והמענה לזה — אדרבה, היא הנותנת, כנ"ל.

לפנות בוקר השינה היא חזקה יותר, ואז צריך להתחזק ביותר לא להרדם חס־ושלום⁷⁰ ולהתעורר לאור הבוקר, עד שנזכה ל"לילה כיום יאיר"⁷¹.

68 ראה גם תו"מ ח"ב ע' 317.
69 יבמות לט, ב ובפרש"י. וש"נ.
70 ראה לקו"ד ח"א סח, סע"א ואילך.
וראה גם שיחת ש"פ בראשית (התוועדות ב) ס"ג (תו"מ ח"י"ח ריש ע' 134). וש"נ.
71 וזהו הענין ד"ויקרא גו" וכללות פרשת הקרבנות שבאה לאחר ההעלם דענין — כי דוקא לאחרי ההעלם ד"ענין", ישנה פרשת הקרבנות, שהיא כללות כל העבודה, העלאה והמשכה (מהנחה בלתי מוגה).

ד"מחר חודש", בא ע"י הקדמת הרגע האחרון שלפני המולד דוקא* (ראה גם שיחת ש"פ משפטים, פ' שקלים דאשתקד ס"ב (תו"מ חט"ז ע' 103 ואילך)). — מהנחה בלתי מוגה.

* נתבאר גם הענין דיהונתן ודוד, "עד דוד הגדיל", שהו"ע "עש"י לעילא" — חסר הענין (המו"ל).